

DOI <https://doi.org/10.11603/m.2414-5998.2024.4.15141>
УДК 378.015.31:614.253.1/.2:615.15]:378.147:615

Х. І. Мочернюк

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-7799-0618>

О. М. Олещук

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-1491-1935>

О. О. Шевчук

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-2473-6381>

*Тернопільський національний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ ТА ФАРМАЦЕВТА В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ВИВЧЕННЯ ФАРМАКОЛОГІЇ

K. I. Mocherniuk, O. M. Oleshchuk, O. O. Shevchuk

Ivan Horbachevsky Ternopil National Medical University of the Ministry of Health of Ukraine

GROWING UP A FUTURE DOCTOR AND PHARMACIST IN UKRAINE DURING THE WAR VIA TEACHING PHARMACOLOGY

Анотація. Повномасштабна війна в Україні ставить нові виклики перед системою медичної освіти щодо підготовки майбутніх лікарів та фармацевтів, при цьому важливу роль у підготовці здобувачів вищої освіти відіграє не лише набуття професійних навичок, а й формування морально-психологічних та творчих якостей. Суспільно-виховна діяльність на кафедрі фармакології з клінічною фармакологією Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського спрямована на розвиток стресостійкості, патріотизму, соціальної відповідальності та навичок інноваційного мислення. Особлива увага приділяється адаптації студентів до кризових ситуацій, організації емоційної підтримки студентів та створенню атмосфери співпраці через волонтерську роботу та взаємодію з викладачами. Інтерактивні методи навчання, такі як рольові ігри, дискусії та моделювання складних клінічних ситуацій, сприяють розвитку критичного мислення, командної роботи та практичних навичок.

У ці складні часи колектив кафедри застосовує інноваційні підходи до навчання та розвитку студентів, формуючи не лише професіоналів, а й відповідальних громадян, здатних діяти в умовах сучасних викликів, шляхом реалізації комплексних освітніх та виховних заходів сприяє підготовці висококваліфікованих фахівців, здатних надавати якісну медичну допомогу в умовах надзвичайних ситуацій і створювати необхідні умови для розвитку гармонійних, морально стійких і творчих фахівців системи охорони здоров'я України.

Ключові слова: суспільно-виховна робота, фармакологія, війна в Україні, медична освіта.

Abstract. The full-scale war in Ukraine presents new challenges for the medical education system regarding the training of future doctors and pharmacists. In this context, an important role in the education of higher education seekers is played not only by the acquisition of professional skills but also by the development of moral, psychological, and creative qualities. Social and educational activities at the Department of Pharmacology with Clinical Pharmacology at I. Ya. Horbachevsky Ternopil National Medical University are aimed at stress resistance development, patriotism, social responsibility, and innovative thinking skills. Special attention is given to adapting students to crisis situations, providing emotional support, and fostering a collaborative atmosphere through volunteer work and interaction with teachers. Interactive teaching methods, such as role-playing, discussions, and simulating complex clinical situations, contribute to the development of critical thinking, teamwork, and practical skills.

During these challenging times, the department team applies innovative approaches to teaching and student development, forming not only professionals but also responsible citizens capable of acting in the face of modern challenges. Through the implementation of comprehensive educational and developmental activities, the department contributes to the preparation of highly qualified specialists who are able to provide quality medical care in emergency situations and create the necessary conditions for the development of harmonious, morally resilient, and creative healthcare professionals in Ukraine.

Key words: social and educational work, pharmacology, war in Ukraine, medical education.

Вступ. Війна в Україні стала важким випробуванням і має значний вплив на всі сфери життя суспільства та держави, включаючи освіту [8; 9].

Підготовка майбутніх лікарів та фармацевтів, здатних реагувати на тимчасові труднощі і надавати якісну допомогу в кризових ситуаціях, залежить не лише від кадрового потенціалу, матеріально-технічної бази, а й здатності адаптуватися

та створити умови для повноцінного навчання та безпеки усіх учасників навчального процесу [6; 8; 9].

У цей непростий період освітній процес виходить за рамки звичайного навчання, а також стає інструментом формування моральної стійкості, патріотизму, гуманізму, відповідальності стає основою професійного та особистісного розвитку здобувачів вищої освіти і етапом переосмислення ролі виховної роботи у формуванні особистості майбутнього фахівця. Навчання у медичних університетах є особливо складним, адже вони готують здобувачів до роботи, що безпосередньо стосується порятунку життів, у тому числі і в критичних ситуаціях, догляду за пацієнтами та виконання важливих професійних обов'язків [11; 4].

Освітній процес під час війни стикається з численними труднощами, такими як регулярні повітряні тривоги, загроза ракетних обстрілів, нестача ресурсів та вимушене переміщення студентів і викладачів. У таких умовах необхідні гнучкий підхід до організації навчання, адаптація освітніх програм і підвищена увага до емоційного стану здобувачів вищої освіти.

Кафедра фармакології з клінічною фармакологією Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України відіграє особливу роль у навчанні майбутніх лікарів та фармацевтів, оскільки вона поєднує медицину і фармацію, а також пропагує принципи соціальної справедливості.

Сьогодні, коли значна частина студентів та викладачів потрапила у важкі життєві умови через війну, освітній процес приймає нові форми й напрями, і це не лише фінансові чи організаційні проблеми.

Вивчення фармакології та клінічної фармакології здобувачами медичної освіти як фундаментальної науки підготовки здобувачів усіх медичних спеціальностей передбачає не лише вивчення властивостей лікарських засобів, їх безпеки та особливостей застосування, а й оцінює складні етичні дилеми та надає інформацію про лікування пацієнтів. Вона стала центром, де освітня та виховна діяльність органічно поєднується для формування стійкої моральної та творчої особистості майбутнього здобувача вищої освіти. Виховна робота на кафедрі спрямована не лише на професійний розвиток студентів, а й на забезпечення їхньої соціальної та психологічної адаптації до умов, у яких вони навчаються і живуть.

Отже, здійснення суспільно-виховної роботи під час вивчення фармакології є важливим інструментом формування не лише професійних, а й особистісних якостей здобувачів вищої освіти. В умовах воєнного часу ця робота набуває особливого значення, сприяючи розвитку

творчої особистості, здатної ефективно реагувати на виклики сучасності. Тому основними завданнями на кафедрі є забезпечення знань і навичок для роботи в умовах надзвичайних ситуацій, формування моральної стійкості та патріотизму, виховання гуманізму, а також розвиток етичної свідомості в контексті війни, зокрема щодо використання обмежених ресурсів та підтримки емоційного стану студентів через залучення до соціальних і волонтерських ініціатив.

Мета статті – проаналізувати методи навчання та суспільно-виховну діяльність під час вивчення фармакології як чинників формування особистості майбутнього лікаря та фармацевта в умовах війни в Україні.

Теоретична частина. У сучасних реаліях навчання майбутніх лікарів і фармацевтів набуло нового значення. Це не тільки підготовка фахівців, що працюють в умовах кризи, а й розвиток критичного мислення, моральної обізнаності та творчих підходів до вирішення професійних проблем. У цьому контексті кафедра фармакології з клінічною фармакологією функціонує не лише як навчальний підрозділ, а й як осередок, який сприяє навчанню відповідальних і стабільних людей, здатних виконувати свої зобов'язання перед суспільством навіть у найскладніших ситуаціях.

Кожен студент – це людина зі своїми унікальними характеристиками, потребами та рівнем освіти. Індивідуальний підхід викладача важливий у медичній освіті, де вимоги до знань і навичок особливо високі. Цей підхід передбачає розуміння особистих характеристик його рівня освіти, інтересів, здібностей та проблем, з якими він стикається під час навчання. Викладачу потрібно створити сприятливу атмосферу для діалогу, тобто відкритість до діалогу, можливість задавати питання і отримувати чіткі відповіді [10]. Не менш важливо адаптувати стиль викладання до потреб групи або окремого студента, щоб забезпечити найбільш ефективне засвоєння матеріалу. Індивідуальний підхід не лише підвищує успішність студентів, а й допомагає їм відчутти підтримку та зацікавленість із боку викладача, що особливо важливо у стресових умовах, характерних для медичної освіти. Важливо підтримувати студентів і спілкуватися з ними, особливо важливо не тільки передавати знання та професійні навички, а й підтримувати учнів у їхніх емоційних, соціальних та психологічних потребах. Спілкування між викладачами та здобувачами на кафедрі фармакології з клінічною фармакологією виходить за рамки формальних занять і є засобом адаптації до складних ситуацій та зміцнення почуття єдності. Під час війни студенти медичних закладів стикаються з багатьма проблемами, такими як занепокоєння щодо своїх близьких,

нестабільність та емоційний тиск, викликаний страхом перед майбутнім. Проблеми адаптації, особливо для студентів, які були змушені залишити свої домівки через бойові дії, втратили спілкування з одногрупниками і викладачами. У цьому разі викладач не тільки виконує роль наставника, а й служить прикладом підтримки та орієнтиром для студентів.

Для ефективної роботи зі студентами важливе не лише формальне викладання, а й неформальне спілкування. Відкритість викладача до обговорення питань поза межами навчальної програми, чи це професійні поради, етичні дилеми чи навіть особисті переживання, допоможе сформувати довірливі стосунки, і це сприятиме зниженню рівня стресу у студентів через відчуття підтримки та розуміння, а також формуванню професійних цінностей, оскільки викладач може стати моральним авторитетом і прикладом для наслідування. А ще підвищить мотивацію до навчання, оскільки студенти краще розуміють значення своєї майбутньої професії.

Тому викладач повинен уміти слухати і чути, що хочуть сказати йому студенти, прислухатися до переживань важливіше, ніж просто виставити їм оцінки, бо так ми зможемо вчасно виявити труднощі, які можуть перешкоджати їхньому навчанню. Регулярне спілкування, особливо з питань, не пов'язаних із навчанням, допомагає їм відчувати, що їхній досвід важливий і що їхній внесок у майбутнє країни важливий [1; 6]. Тому важливими є психологічна підтримка через спілкування, індивідуальні бесіди зі студентами для обговорення їхніх труднощів та емоційного стану, організація групових зустрічей для обміну думками та підтримки одне одного, а також спільні обговорення методів боротьби зі стресом, технік релаксації та роботи з тривожністю. Спілкування за темами, що виходять за рамки академічних матеріалів, допомагає знизити рівень стресу у здобувачів. Це можуть бути культурні заходи, література, спорт, дозволя і навіть дискусії про повсякденне життя. Цей тип спілкування створює сприятливу атмосферу та зміцнює зв'язки між викладачем та студентом.

Особливості роботи викладача з майбутніми лікарями включають формування відповідальності, наприклад медичні помилки можуть коштувати життя пацієнта, тому важливо навчити студентів бути відповідальними за кожне рішення. Викладач має демонструвати власний приклад відповідального ставлення до роботи, навчити здобувача розвивати критичне мислення, а не просто запам'ятовувати факти, аналізувати інформацію, ухвалювати рішення на основі доказової медицини, навчити підтримувати емоційну рівновагу, оскільки робота медика є стресовою, тому важливо навчити студентів управляти сво-

їми емоціями та зберігати внутрішній баланс навіть у складних ситуаціях.

Підтримка та спілкування зі студентами під час війни – це більше, ніж просто елемент навчального процесу. Це фундаментальний аспект виховання майбутніх лікарів, які не лише володіють знаннями, а й готові проявляти емпатію, стійкість та лідерські якості у своїй роботі. У медичних університетах України цей підхід допомагає формувати фахівців, здатних не лише лікувати, а й підтримувати своїх пацієнтів у найважливіші моменти їхнього життя. Значна кількість студентів університету стала вимушеними переселенцями через війну. Викладачі усіяло підтримують студентів із тимчасово окупованих територій, допомагають у вирішенні їхніх повсякденних проблем.

Підготовка до медичної професії є одним із найбільш складних і відповідальних процесів в освіті. Студенти-медики від самого початку навчання стикаються з високим рівнем навантаження: великі обсяги теоретичного матеріалу, необхідність постійної практики, регулярні іспити та заліки. У таких умовах викладач стає важливим провідником, який допомагає студентам долати труднощі та ефективно опанувати навчальну програму. На кафедрі впроваджуються інтерактивні методи навчання, такі як рольові ігри, моделювання клінічних ситуацій та командні завдання, щоб допомогти студентам краще засвоїти матеріал і розвинути навички командної роботи.

Волонтерство як колективна діяльність не лише об'єднує здобувачів, а й створює відчуття корисності та важливості їхніх дій [2]. На таких зустрічах студенти отримують можливість спілкуватися в неформальній обстановці, ділитися спільними цінностями і відчувати підтримку. Кафедра враховує їхні особливі потреби, створюючи комфортне середовище для навчання та взаємодії. Індивідуальний підхід дає змогу забезпечити ефективність освітнього процесу, одночасно підтримуючи моральний і психологічний стан студентів. Виховна діяльність допомагає студентам адаптуватися до нових умов життя, підтримує їхній психологічний стан і створює умови для соціальної згуртованості.

Ураховуючи вище наведене, можна виділити основні напрями виховної роботи в умовах війни:

Етичні аспекти, розвиток стійкості та адаптивності. Війна розвиває у молоді психологічну стійкість та вміння адаптуватися до складних ситуацій. Просвітницькі заходи спрямовані на підтримку психічного стану студентів та розвиток їхньої впевненості у власних силах.

Кафедра фармакології з клінічною фармакологією організовує дискусії та розмови на теми, що враховують специфіку збройних сил: пріоритети

призначення ліків в умовах обмежених ресурсів, відповідальність лікаря та фармацевта за життя пацієнтів на полі бою, у військових госпіталях та ін. Ці заходи дають змогу студентам зрозуміти, як їхні знання можуть бути застосовані в надзвичайних ситуаціях, а також розвивають почуття відповідальності за свої дії.

Формування почуття громадянськості.

Викладачі кафедри фармакології з клінічною фармакологією сприяють вихованню патріотизму, почуття відповідальності перед суспільством та участі у загальному благу, надаючи можливість студентам брати участь у волонтерській роботі та благодійних проєктах [3].

Із початком війни і дотепер багато студентів беруть активну участь у волонтерській роботі. В університеті за участі активної викладачів кафедри та студентів діє волонтерський центр. Викладачі та студенти сортують лікарські засоби та вироби медичного призначення. Активне залучення студентів до цього процесу допомагає розвивати емпатію та почуття соціальної відповідальності, навички комунікації та почуття обов'язку перед суспільством.

Креативні підходи до навчання. Інтерактивні методи навчання, дослідницькі проєкти та творчі завдання дають змогу студентам розвивати критичне мислення, інновації та навички прийняття нестандартних рішень [5].

Важливим елементом освітньої діяльності на кафедрі є організація заходів, спрямованих на розширення культурного кругозору студентів. Такі заходи сприяють розвитку гармонійної особистості та створюють умови для самовираження студентів. Відвідування музеїв і театрів, літературні вечори на тему фармакології та медицини тощо.

Сприяння командному духу. Організація командних заходів та взаємодія між студентами та викладачами сприяють створенню атмосфери взаємної підтримки та співпраці [4]. Професійні тренінги та майстер-класи, наприклад «Техніка правильного консультування пацієнтів», «Як уникнути професійного вигорання».

Список літератури

1. Асламова М. Аксіологічні основи виховання морально-етичних якостей майбутнього лікаря. Витоки педагогічної майстерності, 2014, (13), 38–42.
2. Кічула М.Я., Заворотна В.М., Трущенко Л.В., Вишньовський А.В. Психічне здоров'я студентів в умовах воєнного стану як соціальна парадигма. Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України, 2024, (4), 23–28. <https://doi.org/10.11603/1681-2786.2023.4.14422>.
3. Лазоришинець В.В., Банчук М.В., Волосовець О.П. та ін. Вища медична освіта

Інтерактивні методи навчання – особлива та ефективна форма освітньої роботи. Наприклад:

- Рольові ігри, наприклад «Перелік життєво важливих ліків» або «Індивідуальна аптечка бійця, бойового медика», обговорення етичних проблем в умовах війни, таких як забезпечення орфаними лікарськими засобами.

- Студенти створюють навчальні відеоролики, що пояснюють правила використання ліків у надзвичайних ситуаціях.

- Дискусійні клуби з актуальних питань фармакології та медицини.

Ці методи дають змогу студентам розвивати комунікативні навички, критичне мислення та вміння працювати в команді.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Виховна робота на кафедрі фармакології під час війни на Україні відіграє важливу роль у формуванні творчої особистості майбутніх лікарів і фармацевтів, сприяє психологічній стійкості у важких ситуаціях, громадянськості, новаторському мисленню, морально-етичним цінностям, розвитку колективного духу. Війна підкреслила важливість знання з фармакології для порятунку життя, особливо в ситуаціях, коли доступ до медичних ресурсів обмежений, і надає можливість розвинути такі якості студентів, які можуть стати професіоналами та лідерами в надзвичайних ситуаціях. Отже, поєднання освітніх та виховних напрямів кафедри дає змогу ефективно забезпечувати підготовку не лише висококваліфікованих фахівців, а й відповідальних, креативних і соціально активних громадян, здатних ефективно діяти перед лицем сучасних викликів. Інноваційні підходи до освітньої діяльності на кафедрі допомагають студентам стати стійкими, етичними та відповідальними лікарями і фармацевтами, готовими реагувати на сучасні виклики. Виховання патріотизму і громадської активності – основа підготовки майбутніх фахівців, здатних повною мірою виконувати свої зобов'язання перед суспільством.

України на сучасному етапі. Проблеми сучасної медичної науки та освіти, 2008, (2), 5–10.

4. Лещенко Т.О., Юфименко В.Г. «Холодний Яр» Юрія Горліса-Горського і формування національно-патріотичних світоглядних позицій майбутнього українського лікаря. Національна пам'ять (на вшанування жертв тоталітаризму): міжуніверситетський зб. наук. праць. Львів: Друкарня ЛНМУ імені Данила Галицького, 2018, 77–82.

5. Лимар Л.В. Аналіз дослідження сформованості готовності до безконфліктної взаємодії з пацієнтами студентів-медиків. Вісник Чернігівського нац. пед. ун-ту ім. Т.Г. Шевченка.

Серія «Психологічні науки», 2010, (82), т. 1, 366–371.

6. Пресслужба. Фармацевтична галузь під час війни: онлайн-зустріч українських HR. Щотижневик АПТЕКА, 2022, (10/11). URL: <https://www.apteka.ua/article/635345> (дата звернення: 25.05.2022).

7. Скрипник І.М., Приходько Н.П. Використання дистанційних методів навчання в медичній освіті. Проблеми безперервної медичної освіти та науки, 2020, (3), 29–32. DOI: 10.31071/promedosvity2020.03.029.

8. Скрипник І.М., Приходько Н.П., Шапошник О.А. Медична освіта в умовах війни: досвід Полтавського державного медичного університету. Медична освіта, 2022, (3), 60–64. DOI: 10.11603/m.2414-5998.2022.3.13191.

References

1. Aslamova, M. (2014). Aksiologichni osnovy vyhovannia moralno-etychnykh yakosti maibutnoho likaria [Axiological foundations of education of moral and ethical qualities of future doctors]. Vytoky pedahohichnoi maistrenosti: zb. nauk. prats / Poltav. nats. ped. un-t im. V.H. Korolenka, (13), 38–42. (Serii «Pedahohichni nauky») [in Ukrainian].

2. Kichula, M.Ya., Zavorotna, V.M., Trushchenkova, L.V., & Vyshnovskiy, A.V. (2024). Psykhichne zdorov'ia studentiv v umovakh voiennoho stanu yak sotsialna paradyhma [Mental health of students during martial law as a social paradigm]. Visnyk sotsialnoi higieny ta orhanizatsii okhorony zdorov'ia Ukrainy, (4), 23–28. <https://doi.org/10.11603/1681-2786.2023.4.14422> [in Ukrainian].

3. Lazoryshynets, V.V., Banchuk, M.V., & Volosovets, O.P. et al. (2008). Vyshcha medychna osvita Ukrainy na suchasnomu etapi [Higher medical education of Ukraine at the present stage]. Problemy suchasnoi medychnoi nauky ta osvity, (2), 5–10 [in Ukrainian].

4. Leshchenko, T.O., & Yufymenko, V.H. (2018). «Kholodnyi Yar» Yurii Horlisa-Horskoho i formuvannya natsionalno-patriotichnykh svitohliadnykh pozytsii maibutnoho ukrainskoho likaria [«Cold Yar» by Yurii Horlis-Horsky and the formation of national-patriotic views of future Ukrainian doctors]. Natsionalna pam'iat (na vshanuvannya zhertv totalitaryzmu): mizhuniversytetskyi zb. nauk. prats. Lviv: Drukarnia LNMU imeni Danyla Halytskoho, 77–82 [in Ukrainian].

5. Lyman, L.V. (2010). Analiz doslidzhennia sformovanosti hotovnosti do bezkonfliktnoi vzaiemodii z patsientamy studentiv-medykiv [Analysis of the research on the readiness of medical students for conflict-free interaction with patients]. Visnyk Chernihivskoho nats. ped. un-tu im. T. H. Shevchenka. Serii Psykholohichni nauky, (82), vol. 1, 366–371 [in Ukrainian].

6. OSCE Project Co-ordinator in Ukraine. (2022). Zabezpechennia yakosti vyshchoi osv-

9. Tarasenko K.V., Mogильник А.И., Сонник С.Г. Особливості навчання студентів медичних університетів під час війни в Україні. Науково-методичні аспекти підвищення якості підготовки фахівців у медичних закладах вищої освіти: матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 28 березня 2024 р. Полтава, 2024, 239–240.

10. Юфименко В.Г. Виховання особистості майбутнього лікаря як педагогічна проблема. Основні напрямки удосконалення підготовки медичних кадрів у сучасних умовах: матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю. Полтава, 2015, 278–280.

11. OSCE Project Co-ordinator in Ukraine. Забезпечення якості вищої освіти в умовах війни: Онлайн-форум. 2022 URL: <https://www.youtube.com/watch?v=9WZyu7QFu0s>.

ity v umovakh viiny: Onlain-forum [Ensuring the quality of higher education during the war: Online forum]. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=9WZyu7QFu0s> [in Ukrainian].

7. Press service. (2022). Farmatsevtichna haluz pid chas viiny: onlain-zustrich ukrainskykh HR [Pharmaceutical industry during the war: online meeting of Ukrainian HR]. Shchotyzhnevyyk APTEKA, (10/11), URL: <https://www.apteka.ua/article/635345> (accessed on: 25.05.2022) [in Ukrainian].

8. Skrypnyk, I.M., & Prykhodko, N.P. (2020). Vykorystannia dystantsiinykh metodiv navchannia v medychnii osviti [Use of distance learning methods in medical education]. Problemy bezperervnoi medychnoi osvity ta nauky, (3), 29–32. DOI: 10.31071/promedosvity2020.03.029 [in Ukrainian].

9. Skrypnyk, I.M., Prykhodko, N.P., & Shaposhnyk, O.A. (2022). Medychna osvita v umovakh viiny: dosvid Poltavskoho derzhavnoho medychnoho universytetu [Medical education during the war: experience of Poltava State Medical University]. Medychna osvita, (3), 60–64. DOI: 10.11603/m.2414-5998.2022.3.13191 [in Ukrainian].

10. Tarasenko, K.V., Mohylnyk, A.I., & Sonnyk, Ye.H. (2024). Osoblyvosti navchannia studentiv medychnykh universytetiv pid chas viiny v Ukraini [Features of training medical university students during the war in Ukraine]. Naukovo-metodychni aspekty pidvyshchennia yakosti pidhotovky fakhivtsiv u medychnykh zakladakh vyshchoi osvity: materialy nauk.-prakt. konf. z mizhnar. uchastiu, Poltava, March 28, 2024. Poltava, 239–240 [in Ukrainian].

11. Yufymenko, V.H. (2015). Vykhovannia osobystosti maibutnoho likaria yak pedahohichna problema [Formation of the personality of a future doctor as a pedagogical problem]. Osnovni napriamky udoskonalennia pidhotovky medychnykh kadrov u suchasnykh umovakh: materialy navch.-nauk. konf. z mizhnar. uchastiu. Poltava, 278–280 [in Ukrainian].

Отримано 13.12.2024

Електронна адреса для листування: kurylokh@tdmu.edu.ua